

LOVABLE JAPAN

เมืองนี้
ที่(คน)รัก

www.matichonbook.com

ปริพนธ์ นำพบสันติ

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	4
คำนิยม	6
คำนำผู้เขียน	8
บทนำ	13

01

POPS in Japan

17

03

มาจิซังคุริ -
สร้างเมืองโดย

คนตัวเล็ก

ตัวน้อย

71

02

ได้ดิบได้ดี

เพราะ

ดี-เซ็นทรัลไลซ์

39

04

โซเทนโก -
มากกว่าข้อปิ้ง
คือแหล่งรวมชีวิต

89

05

เก๋า - ใหม่
อยู่ร่วมกันได้

119

06

กว่าจะมาเป็น
เปียร์เสร์
ในญี่ปุ่น

143

07

สิ่งเล็กๆ
ที่เรียกว่า เมือง

165

08

เมืองไม่ใช่
สถานที่
แต่คือ “ผู้คน”

193

บทส่งท้าย

213

คำนำสำนักพิมพ์

คนเราจะมีความรักหรือความรู้สึกที่ได้ “ตกหลุมรัก” นั้น มีปัจจัยมากมายเป็นองค์ประกอบ และหนึ่งในนั้นคือ สภาพแวดล้อม ช่วงเวลาที่แสนจะโรแมนติกอาจสร้างได้ด้วยบรรยากาศของเมืองที่มีพื้นที่สาธารณะ และการออกแบบที่เอื้ออำนวยให้ผู้คนที่ออกมาใช้ชีวิต เอื้อให้ผู้คนที่รู้จักใครใหม่ๆ และเอื้อให้ผู้คนได้มีโอกาสตกหลุมรัก

หากเมืองซึ่งเปรียบเสมือนแหล่งรวมชีวิตของผู้คน กลับมีสภาพแวดล้อมที่ไม่น่าอยู่และไม่ตอบสนองต่อการใช้ชีวิต เช่น การต้องใช้เวลาเดินทาง 2 ชั่วโมงบนท้องถนน ไปพร้อมๆ กับกรรโชกน้ำท่วมซึ่งจากฝนที่ตกตามฤดูกาล และยังคงเผชิญกับปัญหาฝุ่นและควันในทุกๆ วันเพื่อที่จะไปพบใครสักคน...

แล้วคนเราจะมีช่วงเวลาของการตกหลุมรักได้อย่างไร ถ้าเมืองไม่มีความโรแมนติกจนทำให้เรารู้สึกรักได้เสียก่อน?

Lovable Japan เมืองนี้ที่(คน)รัก จึงกลับมาเติมเต็มในอีกหนึ่งมุมมองที่เป็นหัวใจสำคัญของการออกแบบเมืองอย่าง “ผู้คน” พร้อมชวนผู้อ่านไปสำรวจเบื้องหลังเมืองที่น่าอยู่และเมืองน่า(ตกหลุม)รักในญี่ปุ่น ซึ่งเกิดขึ้นได้ก็เพราะความร่วมมือมือของผู้คนทุกๆ ฝ่าย ที่นำความรักและความเข้าใจมาผสมผสานในการออกแบบและพัฒนาเมืองไว้อย่างลงตัว

- กระจายอำนาจจากส่วนกลางออกไปยังท้องถิ่นมากขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาเมืองโตเดี่ยวของภาครัฐ
- การสละพื้นที่ส่วนตัวให้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อส่วนรวมของภาคเอกชน
- การอนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิมและการปรับตัวกับความทันสมัยอย่างลงตัวของคนท้องถิ่น
- การมีส่วนร่วมในตลาดเปียร์เสรีพร้อมผู้กับทุนใหญ่ของคนตัวเล็กตัวน้อยอย่างภาคประชาชน

การวางรากฐานเมืองผ่านความร่วมมือจากความรักและความเข้าใจ จึงทำให้ญี่ปุ่นกลายเป็นเมืองที่น่าอยู่และคนทั่วไปก็พร้อมจะรักได้ไม่ยาก แต่ญี่ปุ่นจะเป็นเมืองที่โรแมนติกสำหรับคนมากน้อยแค่ไหน เราขอชวนคุณ มาสัมผัสผัสการออกแบบของเมืองที่น่าตกหลุมรักกันไปด้วยกัน!

www.matichonbook.com

Broccoli Book

คำนิยม

หากอยากตะโกน “สู้ภัยยยย” ดังๆ แบบต้นฉบับ พร้อมอ้าปาก ร้อง “คัมปาย” อย่างสุดเสียงเวลาฉลองในงานเลี้ยง แน่ใจว่าเราต้อง เดินทางไปสัมผัสที่ประเทศต้นแบบ นั่นคือ “ดินแดนอาทิตย์อุทัย” ที่คนไทย มักจะใช้เรียก ญี่ปุ่น ประเทศที่คนไทยจำนวนมากใฝ่ฝันอยากไปเยือนสักครั้งในชีวิต เพราะคนไทยได้สัมผัสวัฒนธรรมญี่ปุ่นมานานหลายร้อยปี ยาวมาจนถึงยุคอุตสาหกรรมที่มีบริษัทและโรงงานจำนวนมากเข้ามาตั้งฐาน การผลิตในประเทศไทย ช่วงเวลานี้เองที่ทำให้คนไทยได้รู้จักญี่ปุ่นมากขึ้น และรับวัฒนธรรมญี่ปุ่นไปโดยปริยาย

www.matichonbook.com

ทว่าสิ่งที่คนไทยอาจไม่ได้มองเห็นเลยก็ว่าได้ นั่นคือการ ตั้งคำถามว่าทำไมประเทศเล็กๆ ที่พ่ายแพ้ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 กลับ พัฒนาได้อย่างรวดเร็ว นั่น เพราะทรัพยากรที่มีมากมาย เพราะมีรัฐบาลที่ดี เพราะมีผู้คนขยันขันแข็ง หรือแท้จริงแล้ว... เพราะอะไรกันแน่?

จากหนังสือเล่มแรก *Livable Japan* ใส่ใจไว้ในเมือง ที่คุณโบ๊ทได้ เขียนขึ้น เราจะเห็นสิ่งต่างๆ ในหลายๆ ด้าน ทั้งสภาพสังคม บ้านเมือง และ ชีวิตผู้คน แต่ละอย่างนั้นทำให้เห็นได้ว่าคนญี่ปุ่นโชคดีนะที่ได้เจอสภาพบ้าน เมืองซึ่งทำให้พวกเขาใช้ชีวิตได้อย่างดี สะดวกสบาย มีทางเท้าดี ถนนดี ทางม้าลายดี และอื่นๆ ที่ดีอีกมากมาย เห็นสิ่งอื่นใด การจะพัฒนาบ้าน เมืองแบบนี้ได้ คือต้องมีรัฐบาลที่ดีถึงดีมาก ๆ เลยทีเดียว ไม่ว่าจะเป็น รัฐบาลกลางหรือรัฐบาลท้องถิ่นเองก็ตาม รวมไปถึงการต้องมีส่วนร่วมที่ดี

จากภาคประชาชนเองด้วย เหล่านี้คือรากเหง้าของการพัฒนาประเทศที่แท้จริง คุณจะไม่สามารถบังคับให้ใครหยุดตรงทางม้าลายได้ หากรัฐไม่ออกกฎหมายมาควบคุม คุณจะไม่สามารถซ่อมแซมถนน หรือซ่อมแซมทางเท้าเองได้ หากมีการผู้พัง เพราะเรื่องเหล่านี้ต้องอาศัยหน่วยงานรัฐที่ดีในการบริหารจัดการ เพื่อชีวิตของประชาชนนั่นเอง

Lovable Japan เมืองนี้ที่(คน)รัก เอ้ยยย พังแค่ซอกก็หลงรักแล้วปะแต่ยังๆ คุณต้องได้อ่านก่อน แล้วมันจะพาคุณไปในที่ที่คุณอาจไม่เคยได้สัมผัสมาก่อน หนังสือเล่มนี้จะเจาะลึกถึงโครงสร้างทางสังคม การออกกฎหมาย และการมีส่วนร่วมของคนในสังคมและชุมชนตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่ทำให้แม้ญี่ปุ่นจะมีเทคโนโลยีก้าวหน้าขนาดไหนก็ตาม แต่ก็ยังมีวัฒนธรรมเก่าแก่ดั้งเดิมที่พบเห็นได้ทั่วไปในเมือง ตามท้องถนน หรือผ่านวิถีชีวิตผู้คนอยู่ นั่นแหละฮะ! หากคุณได้อ่านแล้ว คุณจะได้รับความภูมิใจขึ้น และนำมาสู่การตั้งคำถามว่ารัฐที่ดีควรเป็นอย่างไร ต้องทำเพื่อประชาชนขนาดไหน และสุดท้ายประเทศไทยต้องทำยังไงให้มีหน่วยงานรัฐที่ดีเช่นนั้นบ้าง

Lovable Japan เมืองนี้ที่(คน)รัก ชวนสำรวจเมืองที่คุณจะได้เห็นถึงความโบราณดั้งเดิม เมืองที่คุณจะมองลึกถึงรากฐานของกฎหมาย สังคม รัฐบาล และเมืองที่คุณจะได้อ่านอย่างสนุกสนาน

“นี่ไม่ใช่หนังสือท่องเที่ยว... แต่เป็นหนังสือที่คุณต้องอ่านทุกครั้งก่อนไปเที่ยวญี่ปุ่น และแม้กลับมาแล้วก็ต้องหยิบอ่านซ้ำอีกรอบ!”

แอดมินเพจ “เฮ้ย นี่มันฟุตบอลไทยแลนด์”

คำนำผู้เขียน

ก่อนพระอาทิตย์ตกดินของวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 2022

“จ๊ะเอ๋ แวะมาอัปเดตต้นฉบับค่า ผ่านจดหมาย ลุยโลด!”

คุณ บ.ก. ออยล์แจ๊งเข้ามาบอกว่าโครงเรื่องต้นฉบับเล่มที่ 2 ผ่านการพิจารณาแล้ว ให้อ่านเนื้อหาทั้งหมดที่เหลือได้ จากที่เห็นย่อล้ามาทั้งวันจู้ๆ ก็มีแรงฮึด ผมค่อนข้างช็อกแม้จะมีสีหน้าเรียบเฉย แต่ภายในกลับเปี่ยมไปด้วยรอยยิ้ม... โคตรดีใจเลย

ดีใจที่เล่มแรก *Livable Japan* ใส่ใจไว้ในเมือง น้องได้รับฟีดแบ็ก

ดีกว่าที่คิดไว้บอก (ต้องขอขอบพระคุณทั้งคิ้วซมและคำวิจารณ์ด้วยครับ) และยินดีที่จะได้นำเสนอญี่ปุ่นในมุมมองที่น่าสนใจใหม่ๆ อีก

ทั้งนี้ทั้งนั้น ในความดีใจก็มาพร้อมความกังวลที่สอดแทรกอยู่ เพราะเอาเข้าจริงแล้วอย่างที่เราู้กัน น้อยนักที่หนึ่งภาคต่อจะทำได้ดีกว่าหนึ่งภาคแรก แต่ผมก็ยังเชื่อว่เล่มที่ 2 นี้จะเป็นจิ๊กซอว์ที่มาเติมเต็มภาพเดียวกันให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และอุ่นใจขึ้นไปอีกเมื่อได้คุณ บ.ก. บัวเข้ามาช่วยดูแลเล่มนี้โดยเฉพาะ

เล่มนี้เรายังคงกลืนอายุเดิม มีทั้งหมด 8 บทด้วยกัน มาพร้อมภาพประกอบช่วยอธิบาย ซึ่งภูมิใจนำเสนอมากเพราะผมถ่ายเองกับมือทั้งหมด เนื้อหาอ่านแยกเป็นบทๆ ได้เพราะไม่ได้ต่อเนื่องกัน แต่เมื่ออ่านจบอาจพบว่าทุกบทมีความเกี่ยวเนื่องกัน และจะยิ่งเกี่ยวพันชนิดแยกไม่ขาดขึ้นไปอีกเมื่อได้กลับไปอ่านเล่มแรกอีกครั้ง

ส่วนเรื่องชื่อหนังสือก็ค่อนข้างเรียบง่ายครับ เล่มแรก Lovable เล่มที่ 2
เลยตั้ง Lovable ชะเลย จากน่าอยู่... กลายเป็นน่า “ตกหลุมรัก” ผมเชื่อว่า
ใครอ่านเล่มนี้จบ รู้ตัวอีกทีคุณอาจตกหลุมรักญี่ปุ่นเข้าให้แล้ว

ใครพร้อมจะตกหลุมรักญี่ปุ่น (หรือรักมากกว่าเดิม) ขอให้พลิกไป
แต่ละหน้าอย่างช้าๆ เสพทีละบรรทัดอย่างประณีต ปล่อยให้กายปล่อยใจและ
เอนจอยกับช่วงเวลาตรงหน้า...

www.mationhonbook.com

LOVABLE JAPAN

www.matichonbook.com

เมืองนี้
ที่(คน)รัก

ปริพนธ์ นำพบสันติ

www.matichonbook.com

www.matichonbook.com

ไม่ต่างจากการได้ “ตกหลุมรัก” ใครสักคน เรารู้ว่าตัวเองก็มีมุม
ดาร์ก แต่ก็เลือกที่จะมองข้าม ยอมรับ และให้อภัย

ผมว่าญี่ปุ่นเป็นเมืองที่น่ารัก... น่าตกหลุมรักครับ

มันไม่ใช่เมืองที่สมบูรณ์แบบ ทั้งยังห่างไกลจากอุดมคติในบางเรื่อง
แต่กลับมีเสน่ห์มันตรึงขลังบางอย่างที่มาจากกลไกการออกแบบและตัวผู้คน
เอง ซึ่งทำให้ญี่ปุ่นเป็นเมืองที่ช่างลงตัวเสียจนเราเผลอปล่อยใจตกหลุมรัก
ได้ไม่ยาก

www.matichonbook.com
ถ้าคุณได้ตระหนักรู้ในตัวญี่ปุ่นแล้วผู้ใดตกหลุมรัก หลงเมียงความรักนี้
อาจลึกลงไปอีกเมื่อรู้เรื่องราวที่จะได้เห็นจากนี้ เพราะแม่เมืองจะอยู่รอบตัว
เรา และต่อให้เราช่างสังเกตแค่ไหน ก็ไม่อาจเข้าใจแนวคิดที่มาที่ไปต่อสิ่งที่
อยู่ตรงหน้าได้

Lovable Japan เมืองนี้ที่(คน)รัก จึงจะมาคลี่คลายให้คุณเข้าใจ
เบื้องหลังภาพใหญ่ของเมืองญี่ปุ่น ว่าทำไมมันถึงเป็นเมืองที่(คน)รัก

ระวังให้ดีนะครับ... ระหว่างการเดินทางในหนังสือเล่มนี้ รู้ตัวอีกที
คุณอาจตกหลุมรักญี่ปุ่นเข้าให้แล้ว

www.matihonbook.com

www.matichonbook.com

POPS

in Japan

www.matichonbook.com

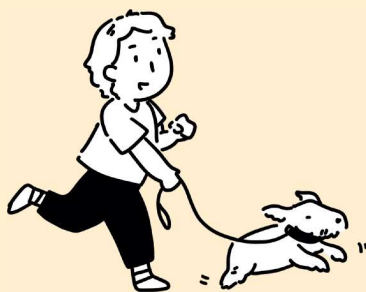
“

ผมมักเพลิดเพลินไปกับทางเดินกว้างขวาง
ภายในสถานีรถไฟใต้ดินที่เชื่อมต่อสถานที่โดยรอบ
อย่างสะดวกสบาย และอภิมรย์ไปกับดอกไม้บานา-
พรรณในสวนหน้าตึกระฟ้าย่านธุรกิจ ที่ช่วยลดความ
ตึงเครียดของผู้คนในโลกการเงินได้เป็นอย่างดี ไม่ให้
ทุกตารางเมตรกลายเป็นพื้นที่พาณิชย์โดย
สมบูรณ์

เมื่อเวลาผ่านไป ผมก็ได้พบว่าพื้นที่เหล่านี้ไม่ได้
อยู่ในการสร้างและดูแลของภาครัฐหรือเมืองที่รับผิดชอบ
เลย แต่กลับเป็นเอกชนต่างหาก

www.matichonbook.com

”

www.maticchonbook.com

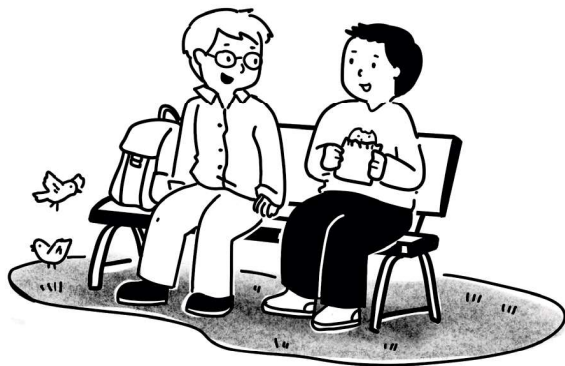
พื้นที่สาธารณะโดยเอกชน

ผมขอแนะนำให้รู้จักกับพื้นที่สาธารณะที่เอกชนเป็นเจ้าของ หรือ Privately Owned Public Space สามารถเรียกย่อๆ ได้ว่า “POPS” หรือในภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า “โคไคคุจิ” (Kōkaikuchi - 公開空地) พื้นที่ทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร เปิดเป็นพื้นที่ให้คนทั่วไปเข้ามาใช้งานได้อย่างสะดวกราวกับเป็นพื้นที่สาธารณะ POPS ถือเป็นสาธารณประโยชน์ของสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของย่านนั้นๆ โดยเอกชนผู้เป็นเจ้าของไม่มีสิทธิ์เปลี่ยนแปลงสภาพให้กลายเป็นพื้นที่เชิงพาณิชย์

POPS ไม่ใช่สิ่งใหม่แต่อย่างใด และญี่ปุ่นเองก็ไม่ใช่ผู้คิดค้นด้วยซ้ำ แต่มีต้นกำเนิดมาจากนครนิวยอร์กในสมัยคริสต์ทศวรรษ 1960 ญี่ปุ่นซึ่งได้รับอิทธิพลทั้งในแง่ธุรกิจและการพัฒนาเมืองมาจากอเมริกา จึงเป็นต่างชาติแรกๆ ที่โอบรับคอนเซ็ปต์นี้ ก่อนเจียระไนนำสิ่งที่ดีที่สุดมาใช้ และปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและผู้คนของตัวเอง

POPS แห่งแรกในญี่ปุ่นเกิดขึ้นในปี 1971 ที่ตึกชินจูกุมิตซุย (Shinjuku Mitsui Building) ณ ย่านชินจูกุในโตเกียว ที่มีตึกระฟ้าสมัยใหม่เกิดขึ้น โดยมีรูปแบบพื้นที่ที่เป็นลานกว้างบริเวณหน้าอาคาร ตกแต่งด้วยต้นไม้ในสวนที่ร่มรื่นและสวยงามพร้อมม้านั่ง

หลังจากนั้น POPS ก็ได้กระจายตัวไปยังย่านนี้ในตึกโรงแรมเคย์โอ พลาซ่า (Keio Plaza Hotel), ตึกโนมูระ (Nomura Building) และตึกชินจูกุ สุมิตโมะ (Shinjuku Sumitomo Building) เรียกว่าตึกระฟ้าสูงๆ ที่เราเห็นกันทั่วย่านชินจูกุนี้เดี๋ยวนี้อะไร POPS มาปรับใช้อยู่ทุกตึก และเมื่อประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ POPS ก็แพร่หลายไปทั่วทั้งโตเกียวในเวลาต่อมา

ทำไมต้องสละที่ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม?

การที่เอกชนนำ POPS มาใช้ ไม่ใช่เพราะความเมตตาแต่อย่างใด แต่เป็นเพราะเอกชนจะได้รับบางสิ่งบางอย่างตอบแทนกลับคืนต่างหาก

การแบ่งพื้นที่บางส่วนในตึกของเอกชนมาทำ POPS เพื่อส่วนรวม จะทำให้เอกชนนั้นๆ ได้รับอนุญาตจากภาครัฐให้สร้างตึกที่สูงขึ้นได้ เมื่อสามารถสร้างตึกสูงขึ้น ก็จะเกิดพื้นที่ใช้สอยภายในมากขึ้น เรียกว่าอัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ที่ดิน (Floor area ratio - FAR) เพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่โอกาสการปล่อยเช่า

หรือขายได้มากขึ้นตามกันไป

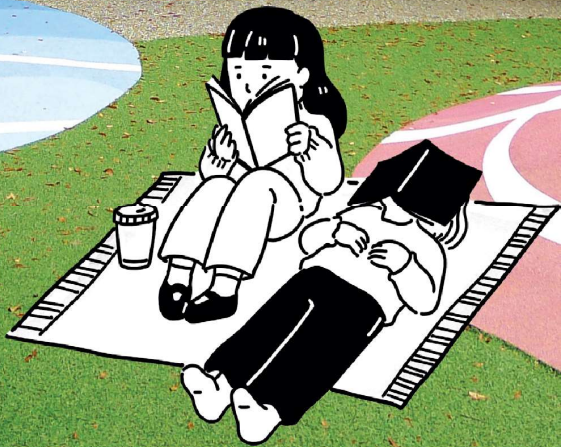
กรณีถ้ามีข้อจำกัดด้านความสูงของตึก ไม่ว่าจะด้วยพื้นที่และสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม หรืองบประมาณการก่อสร้าง เอกชนที่แบ่งพื้นที่บางส่วนมาทำ POPS จะได้รับการ “ยกเว้นภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง” ตอบแทน

ไม่ว่าเอกชนจะได้รับการตอบแทนแบบไหน การทำ POPS เพื่อประโยชน์โดยรวมต่อสังคม ก็เป็นผลลัพธ์จากความต้องการสร้างแรงจูงใจ (Incentive) ของภาครัฐ

www.matichonbook.com

www.maticchonbook.com

ใครได้ประโยชน์จาก POPS?

ไม่เพียงแค่ออกชนเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์ในเรื่องความสูงของตึกที่สร้างได้เพิ่มขึ้นหรือการยกเว้นภาษีจาก POPS แต่ตัวแสดงอย่างภาครัฐและประชาชนเองก็ได้ประโยชน์เต็มๆ จากเรื่องนี้เช่นกันครับ

ภาครัฐ (ในที่นี้หมายถึงเมือง) ได้ประโยชน์จากการเพิ่มพื้นที่สาธารณะให้แก่เมืองโดยไม่ต้องแบกรับต้นทุนบำรุงรักษา เพราะเป็นหน้าที่เจ้าของตึกอย่างเอกชน และในฐานะผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์เอกชนจึงมักมีความเชี่ยวชาญมากกว่าภาครัฐ ประกอบกับเมื่อตึกต่างๆ ของเอกชนมีรายได้มากขึ้นจาก FAR ที่มากขึ้น รัฐก็สามารถเก็บภาษีได้มากขึ้นตามไปนั่นเอง ส่วนด้านการบริหารเมือง ภาครัฐยังทำสำเร็จในการเพิ่มจำนวนที่อยู่อาศัยให้แก่เมืองที่กำลังขยายตัวหรือมีประชากรหนาแน่นด้วย ขณะเดียวกัน POPS ในรูปแบบพื้นที่โล่งเป็นลานกว้างยังสามารถเป็น “จุดรวมพล” เมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ด้วยนะครับ

และสุดท้ายผู้ได้ประโยชน์อีกกลุ่มหนึ่งก็คือ ประชาชนอย่างพวกเราที่สามารถเพลิดเพลินบนพื้นที่สาธารณะเหล่านี้ ได้ชื่นชมทัศนียภาพของเมืองที่หลอมรวมเชื่อมโยงกัน POPS ทำให้เราเดินทอดน่องไปตามย่านธุรกิจใหญ่ๆ เช่น ย่านมารูโนะฮะจึในโตเกียว สามารถเดินเชื่อมตึกไป-มาได้ โดยไม่มี “กำแพงรั้ว” ขวางกั้นเลย หรือการที่เราขึ้นไประเบียงกลางแจ้งของตึกเพื่อถ่ายรูปลักษณ์หรรษาได้ฟรี ก็เพราะผลพวงของ POPS

POPS ได้เพิ่มพื้นที่โล่งเป็นลานกว้างให้เกิดอากาศหมุนเวียนและถ่ายเทในบริเวณใจกลางเมืองที่แออัด และในบริเวณที่มีตึกระฟ้าเรียงราย ลานกว้างจาก POPS ก็ทำให้แสงสว่างส่องถึงพื้นด้วย ซึ่งมีประโยชน์